

Sygn. akt I ACa 1251/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Wiesława Kuberska

Sędziowie: SA Michał Kłós

SA Alicja Myszkowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Agnieszka Nowak

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2019 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa J. Z.

przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w P.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 11 czerwca 2018 r. sygn. akt I C 1644/17

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 w ten sposób, że zasądzoną tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego kwotę 5.400 zł obniża do kwoty 240 (dwieście czterdzieści) zł;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. zasądza od J. Z. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 1251/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 11 czerwca 2018 r. Sąd Okręgowy w Płocku, w sprawie z powództwa J. Z. przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w P. o zadośćuczynienie, oddalił powództwo (pkt 1) oraz zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 5.400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2)

(wyrok – k. 160).

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane na podstawie ustaleń, które Sąd Apelacyjny w całości podzielił i przyjął za własne. Z ustaleń tych wynikało, że powód w okresie od 8 listopada 2012 r. do 5 lutego 2014 r. odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w P..

W okresie od 31 października 2013 r. do 6 listopada 2013 r. i od

17 sierpnia 2011 r. do 17 października 2011 r. powód był osadzony w celi nr 615.

Powód w okresie od 1 lutego 2012 r. do 10 stycznia 2014 r. był słuchaczem (...) Szkoły Zawodowej w Zakładzie Karnym w P..

Zarządzeniem dyrektora Zakładu Karnego w P. nr 9/12 z 26 stycznia 2012 r. wprowadzono zakaz palenia wyrobów tytoniowych w obiektach Zakładu za wyjątkiem miejsc wydzielonych, określonych w zarządzeniu. Jednocześnie dopuszczono możliwość używania wyrobów tytoniowych przez osadzonych w celach mieszkalnych, które są wyodrębnione w sposób uniemożliwiający oddziaływanie dymu tytoniowego na osoby niepalące.

W dniu 12 listopada 2013 r. powód złożył wniosek do Dyrektora Centrum Ustawicznego, w ramach którego odbywał naukę w (...) Szkole Zawodowej w Zakładzie Karnym w P., o udzielenie odpowiedzi dotyczącej wyłączenia ogrzewania w Szkole.

Powód nie wyraził zgody na zniszczenie paczki żywnościowej dostarczonej dla niego do Zakładu w dniu 24 maja 2013 r.

Powód składał skargi do Centralnego Zarządu Służby Więziennej dotyczące zainstalowania w celi mieszkalnej sznurków do suszenia odzieży prywatnej i bielizny, braku wydzielonego miejsca do suszenia ubrań, nagannego zachowania funkcjonariuszy Służby Więziennej. Skargi zostały uznane za niezasadne.

W dniu 3 grudnia 2013 r. (data wpływu) powód złożył skargę do Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej dotyczącą pozbawienia go spacerów w dniach 6, 13, 20, 27 listopada i 30 października 2013 r. w związku z uczęszczaniem do szkoły.

W dniu 4 grudnia 2013 r. powód złożył skargę do Centralnego Zarządu Służby Więziennej w W. dotyczącą pozbawienia go spacerów w wymiarze 1 godziny od 30 października 2013 r.

Okręgowy Inspektor Służby Więziennej uznał skargę powoda za zasadną.

Powód złożył także w grudniu 2014 r. skargę dotyczącą warunków bytowych w Zakładzie Karnym w P. do Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej. Skarga została uznana za niezasadną.

Sąd Okręgowy w tak zilustrowanym stanie sprawy nie znalazł podstaw do uwzględnienia powództwa, uznając zawarte w nim roszczenia za przedawnione. Przepis art. 442¹ § 1 k.c. wymaga bowiem zachowania 3-letniego terminu od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia, co z perspektywy okresu zarzucanych pozwanemu naruszeń (8 listopada 2012 r. - 5 lutego 2014 r.) i towarzyszącej im świadomości powstania szkody oraz znajomości podmiotu za nią odpowiedzialnego, a także daty wniesienia pozwu (1 sierpnia 2017 r.) nie miało miejsca. Sąd nie dał wiary twierdzeniom powoda, że dopiero w grudniu 2014 r., po wyjściu z zakładu karnego, i podczas wizyty u prawnika dowiedział się o wyrządzonej mu szkodzie polegającej na naruszeniu przez pozwanego jego dóbr osobistych, jako że powód już w czasie osadzenia zgłaszał liczne skargi z tego tytułu, a nawet wytoczył powództwo o zadośćuczynienie w związku z warunkami odbywania kary. W konsekwencji Sąd Okręgowy odstąpił od prowadzenia postępowania dowodowego na okoliczność dochodzonego roszczenia, zaś o kosztach postępowania orzekł zgodnie z art. 98 k.p.c.

(uzasadnienie zaskarżonego wyroku – k. 165 – 170).

Powód zaskarżył opisany wyrok w całości apelacją opartą na zarzucie naruszenia art. 442¹ § 1 k.c. i art. 233 § 1 k.p.c. przez błędne dokonanie ustaleń faktycznych i w efekcie przyjęcie, że doszło do przedawnienia roszczeń,

a w konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku zgodnie z treścią oddalonego powództwa oraz zwrot kosztów procesu

(apelacja – k. 184 – 185 verte).

Pozwany w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie, jak również o zwrot kosztów poniesionych na tym etapie sporu (k. 194 – 197).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zaskarżony wyrok podlegał zmianie jedynie w części dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej RP, gdyż Sąd Okręgowy uchybił obowiązującym w tym względzie przepisom i w swych wyliczeniach nie zastosował odpowiedniej stawki.

Stosownie do art. 99 k.p.c. stronie reprezentowanej przez Prokuratorię Generalną RP zwraca się koszty w wysokości należnej według przepisów

o wynagrodzeniu adwokata. Stąd wniosek, że podstawę ustalenia stawki minimalnej wynagrodzenia radcy Prokuraturii Generalnej RP stanowią przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r.

w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.1800), a w sprawach

o odszkodowanie lub zadośćuczynienie związane z warunkami wykonywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania szczególną podstawą jest § 8 ust. 1 pkt 26 ww. rozporządzenia.

Oznacza to, że z uwagi na charakter dochodzonego przez powoda roszczenia, odpowiadającego powyższej normie, tytułem należnego Skarbowi Państwa wynagrodzenia przysługiwała kwota 240 zł, do której Sąd Apelacyjny z mocy art. 386 § 1 k.p.c. zredukował uprzednio przyznaną należność.

Apelacja w zakresie odnoszącym się do merytorycznego rozstrzygnięcia była natomiast bezzasadna i jako taka podlegała oddaleniu (art. 385 k.p.c.).

Wbrew zarzutom skarżącego Sąd Okręgowy należycie zrekonstruował

stan faktyczny sprawy i w świetle poczynionych ustaleń właściwie ocenił zarzut przedawnienia. Poza sporem, również w obecnym stadium postępowania, pozostawała konieczność rozważenia biegu terminu przedawnienia w kontekście

unormowań art. 442¹ § 1 k.c., podobnie jak ustalony przez Sąd Okręgowy okres przebywania powoda w pozwanej jednostce penitencjarnej, z którym należało wiązać wiedzę powoda o panujących w niej warunkach stanowiących źródło dochodzonych w tej sprawie roszczeń. Skarżący nie zaoferował żadnych dowodów pozwalających na przyjęcie, że wiedzę w tym przedmiocie uzyskał

z opóźnieniem mogącym tłumaczyć wytoczenie niniejszego powództwa dopiero

w dniu 1 sierpnia 2017 r. i nie był zdolny do objęcia swą świadomością okoliczności doznawania zachowań godzących w jego dobra osobiste już

w momencie ich wystąpienia.

Zważywszy na to, że powód miał styczność z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości (wytoczył wcześniej podobne powództwo), ogólne przekonanie

o możliwości realizowania swych praw na drodze sądowej nie mogło być mu obce, a nieumiejętność przywołania na ich poparcie prawidłowej podstawy prawnej nie mogła przekreślać samego faktu podjęcia tego typu działań. Ewentualny brak rozeznania w kwestii możliwości wystąpienia z roszczeniami

z tytułu naruszenia konkretnych dóbr osobistych pozostawał zatem

nieistotny. Tak samo pozbawiony znaczenia był brak wiedzy co do możliwości przedawnienia się tych roszczeń, gdyż obowiązuje zasada powszechnej znajomości prawa, realizowana przez obowiązek publikacji powszechnie obowiązujących źródeł prawa, wobec czego nie można się uchylić od skutków prawnych przedawnienia roszczenia poprzez argumentację, że nie było się świadomym obowiązywania stosownych norm (wyrok Sądu Apelacyjnego we

Wrocławiu z dnia 9 listopada 2010 roku, sygn. akt I ACa 1117/10, niepubl.). Powód nie wykazał zresztą, aby w toku osadzenia nie miał dostępu do owych źródeł.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł

z zastosowaniem reguł wynikających z art. 98 i art. 99 k.p.c. w zw. z art. 32 ust. 3 ustawy z 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U.2019.1265 t.j.) oraz stawki z § 8 ust. 1 pkt 26 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 in fine przywołanego już rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości

z 22 października 2015 r. W ocenie Sądu Apelacyjnego nie zachodziły podstawy do objęcia skarżącego dobrodziejstwem przewidzianym w art. 102 k.p.c.,

o którego zastosowanie nawet nie wnosił. Wyznacznikiem tego przepisu jest występowanie w sprawie szczególnie uzasadnionego wypadku, który nie jest utożsamiany wyłącznie z sytuacją majątkową i życiową strony. Przepis ten nie wyróżnia kategorii osób pozbawionych wolności, mimo niewątpliwie towarzyszących im ograniczeń w możliwości zarobkowania. Stąd też okoliczności związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności nie mogły uzasadniać wyjątkowego potraktowania powoda i nieobciążenia go kosztami procesu, tym bardziej, że są okolicznościami w pełni zawinionymi i stanowią rezultat popełnionego przez powoda przestępstwa, za które został prawomocnie skazany. Nie zmienia to faktu, że powód wobec szczegółowego uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego powinien poprzedzić wniesienie środka odwoławczego daleko idącą rozważą, zwłaszcza że takim działaniem narażał stronę przeciwną na kolejne koszty, których sam nie ponosił, uczestnicząc w procesie na koszt Skarbu Państwa, a jej brak musiał się spotkać z konsekwencjami finansowymi.